

PRZEWODNIK PO FUNDACJACH RODZINNYCH

Brysiewicz
Bokina
Sakławski

KANCELARIA PRAWNA

FUNDACJA RODZINNA

- To kompleksowy mechanizm pozwalający przeprowadzić sukcesję w firmach rodzinnych.
- Pozwala na zaplanowanie przekazania majątku firm rodzinnych oraz innych składników majątkowych.
- Pozwala zabezpieczyć się przed nadmiernym podziałem firm rodzinnych.
- Umożliwia zabezpieczenie majątku prywatnego przed niepowodzeniem w biznesie.
- Zawiera korzystne zachęty podatkowe.

STAN DOTYCHCZASOWY

Nie było do tej pory podobnego kompleksowego instrumentu do planowania sukcesji w Polsce.

Najbogatsi korzystali z zagranicznych fundacji.

W Polsce dotychczas ustalano konstytucje rodziny, zakładano zwykłe fundacje i nazywało się je rodzinnymi czy też wykorzystywano inne instrumenty, żeby przekazać majątek i zarząd nad firmami rodzinnymi.

Były to jednak wyłącznie substytuty, a brak kompleksowego rozwiązania i brak zachęt podatkowych zniechęcał do tych rozwiązań.

CO TO JEST FUNDACJA RODZINNA ?

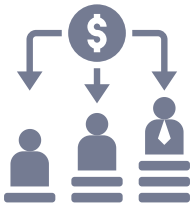
Fundacja rodzinna to **odrębna osoba prawna** powoływana przez fundatora lub fundatorów, którymi mogą być wyłącznie osoby fizyczne.

Fundatorów może być więcej niż jeden, jeśli powołują one za życia fundację rodzinną lub też może być ustanowiona w testamencie – wtedy może być tylko jeden fundator.

Inaczej niż np. w spółkach kapitałowych, w zamian za wniesienie majątku nie otrzymujemy ekwiwalentu w postaci udziałów i akcji, którymi możemy obracać.

W statucie określa się beneficjentów – osoby lub organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego, które są uprawnione do otrzymania świadczeń od fundacji rodzinnej.

CO TRZEBA ZROBIĆ ABY ZAŁOŻYĆ FUNDACJĘ RODZINNĄ ?

- **Złożyć oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie w formie aktu notarialnego.**
- **Ustalić statut.**
- **Sporządzić spis mienia (należy wnieść majątek warty nie mniej niż 100.000 zł).**
- **Ustanowić organy fundacji rodzinnej.**
- **Wpisać fundację do rejestru fundacji rodzinnych prowadzonych przez sąd.**

JAKIE ORGANY SĄ W FUNDACJI RODZINNEJ ?

W fundacji rodzinnej fundator lub fundatorzy powołują:

Zarząd, który m.in:

- prowadzi sprawy fundacji – funkcja podobna do Zarządu w spółkach kapitałowych;
- realizuje cele określone w statucie, w tym spełnia świadczenia przysługujące beneficjentom.

Zgromadzenie Beneficjentów (osób uprawnionych do świadczeń) – podobne jest w swoich kompetencjach do Zgromadzenia Wspólników czy też Zgromadzenia Akcjonariuszy w spółkach kapitałowych;

Radę Nadzorczą:

- nie musi być powoływana, istnieje obowiązek jej powołania, jeśli beneficjentów jest więcej niż 25;
- może składać się tylko z jednego członka;

Inne organy, jeśli statut fundacji rodzinnej takie przewiduje.

MECHANIZMY SUKCESYJNE cz. 1

Fundator lub fundatorzy decydują się na wniesienie do fundacji rodzinnej akcji/ udziałów spółki rodzinnej czy nieruchomości i w statucie fundatorzy określają:

- w jaki sposób fundacja będzie zarządzana;
- kto będzie zarządzał spółką rodzinną w następnym pokoleniu, jak sformułować okres przejściowy;
- kto otrzyma nieruchomości lub inne składniki majątkowe, świadczenia okresowe;
- kto i w jakich proporcjach będzie uprawniony do świadczeń np. dochodów fundacji z dywidend w spółkach czy z dzierżawy nieruchomości;

MECHANIZMY SUKCESYJNE cz. 2

FUNDATOR MOŻE:

- Określone świadczenia uzależnić od pewnych warunków np. osiągnięcie pełnoletności, skończenie studiów, powstrzymanie się od określonych zachowań itp.

- Jako beneficjentów wskazać (I) członków rodziny, (II) inne osoby lub (III) beneficjentem ustanowić fundację pożytku publicznego lub (IV) przyjąć rozwiązanie mieszane.

- Zastrzec, że określone przedmioty przypadające np. małoletniemu wnukowi nie będą objęte zarządem sprawowanym przez rodziców, fundator może wyznaczyć zarządcę, a jeśli go nie wyznaczy to wyznacza go sąd opiekuńczy.

FUNDACJA RODZINNA A ZACHOWEK

Przy obliczaniu zachowku nie będzie się doliczać do spadku funduszu założycielskiego fundacji rodzinnej wniesionego przed więcej niż 10 laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, chyba, że fundacja rodzinna jest spadkobiercą. Czyli **po 10 latach o uprawnieniach do majątku rodzinnego przestaje decydować kodeks cywilny**, a decydująca jest wola fundatora.

Zmodyfikowane zostało prawo do zachowku. Obowiązany, w tym fundacja rodzinna, może żądać odroczenia płatności zachowku, rozłożenia go na raty, a w wyjątkowych przypadkach także – jego obniżenia.

STATUT FUNDACJI RODZINNEJ

Postanowienia statutu powinny być tak sformułowane, aby najlepiej odzwierciedlały wolę fundatora/fundatorów – cel fundacji oraz zawierały:

- Zasady powoływania i odwoływania oraz uprawnienia i obowiązku członków organów fundacji rodzinnej.
- Mechanizmy rozwiązywania sporów/współpracy organów fundacji.
- Zasady zmiany statutu.
- Wskazanie kręgu beneficjentów lub zasady nabywania statusu beneficjenta.
- Szczegółowe okoliczności rozwiązania fundacji rodzinnej.
- Wytyczne dotyczące inwestowania majątku fundacji rodzinnej.
- Czas trwania fundacji, jeśli jest ograniczony.
- Wytyczne co do przeznaczenia mienia fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta/ów uprawnionego do mienia po rozwiązaniu fundacji.

KORZYŚCI PODATKOWE

Wniesienie majątku fundacji jest **neutralne podatkowo**, nie rodzi obowiązku podatkowego.

Fundacja rodzinna jest osobą prawną, ale **nie płaci podatku CIT** do momentu wypłaty świadczeń beneficjentom. Fundacja dopiero jak decyduje się na wypłatę świadczeń to wpłaci 15% CIT, a beneficjent jest zobowiązany do zapłaty 15% podatku dochodowego, chyba, że jest członkiem rodziny zaliczającym się do grupy zero (art. 4a ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn).*

*Grupa zero: małżonek, zstępni, wstępni, pasierb, rodzeństwo, ojczym, macocha.

KORZYŚCI PODATKOWE

Gdy fundacja podejmie działalność poza zakresem działalności, które może wykonywać fundacja rodzinna działalność ta jest opodatkowana 25% CITem.

Nie ma składki zdrowotnej.

Brak obowiązku zapłaty daniny solidarnościowej (podatek dla najbogatszych).

Przekazanie majątku w wyniku rozwiązania fundacji **grupie zero** jest zwolnione od podatku.

Przykład nr 1

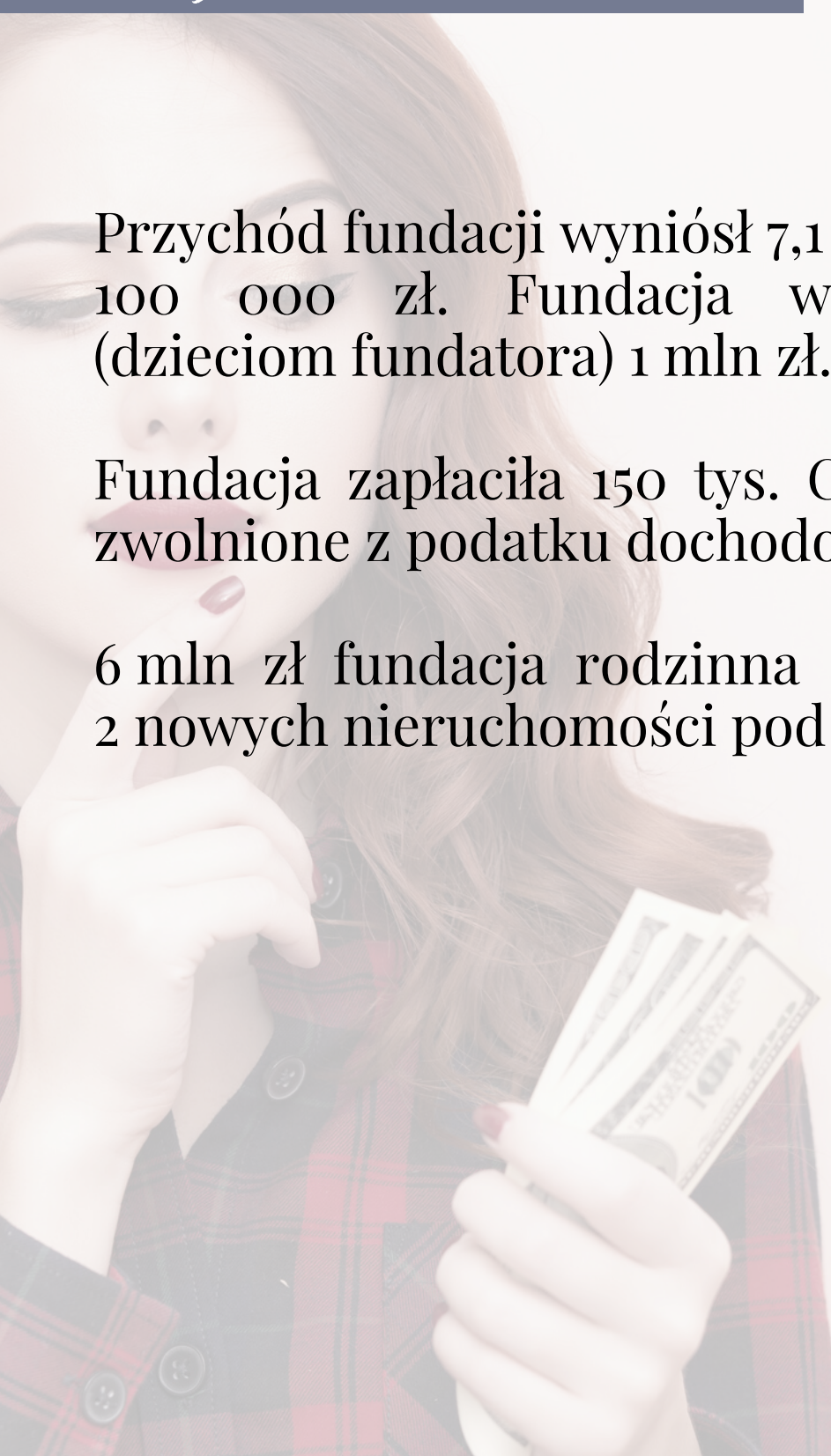
Do fundacji rodzinnej zostaje wniesiony majątek w postaci wielu nieruchomości oraz akcje spółki rodzinnej oraz akcje spółki publicznej zakupione na giełdzie.

Za 2023:

- przychody z dzierżawy nieruchomości przyniosły 2 mln zł*;
- spółka rodzinna wypłaciła dywidendę w wysokości 5 mln zł;
- spółka notowana na giełdzie wypłaciła dywidendę w wysokości 100 tys. złotych.

*zwolnienie nie dotyczy przychodów z lokali usługowo-handlowych i biurowców

Przykład nr 1

Przychód fundacji wyniósł 7,1 mln zł. Koszty wyniosły 100 000 zł. Fundacja wypłaciła beneficjentom (dzieciom fundatora) 1 mln zł.

Fundacja zapłaciła 150 tys. CIT, dzieci fundatora są zwolnione z podatku dochodowego.

6 mln zł fundacja rodzinna przeznaczyła na zakup 2 nowych nieruchomości pod wynajem (brak CIT).

ZAKRES DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ, KTÓRE MOŻE PODEJMOWAĆ FUNDACJA RODZINNA

Zbywanie mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia.

Najem, dzierżawa lub udostępnienie mienia do korzystania na innej podstawie.

Przystępowanie do spółek handlowych, funduszy inwestycyjnych, spółdzielni w kraju i za granicą.

Nabywanie i zbywanie papierów wartościowych, instrumentów pochodnych.

Udzielenia pożyczek beneficjentom, czy spółkom, w których fundacja posiada udziały lub akcje.

Obrót zagranicznymi środkami płatniczymi.

Działalność rolnicza i gospodarka leśna.

KOSZTY FUNKCJONOWANIA FUNDACJI RODZINNEJ

Koszty zależą od skali działalności. Na pewno trzeba przewidzieć koszty obsługi księgowej, roczne sprawozdanie finansowe, koszt co najmniej raz na 4 lata audytora.

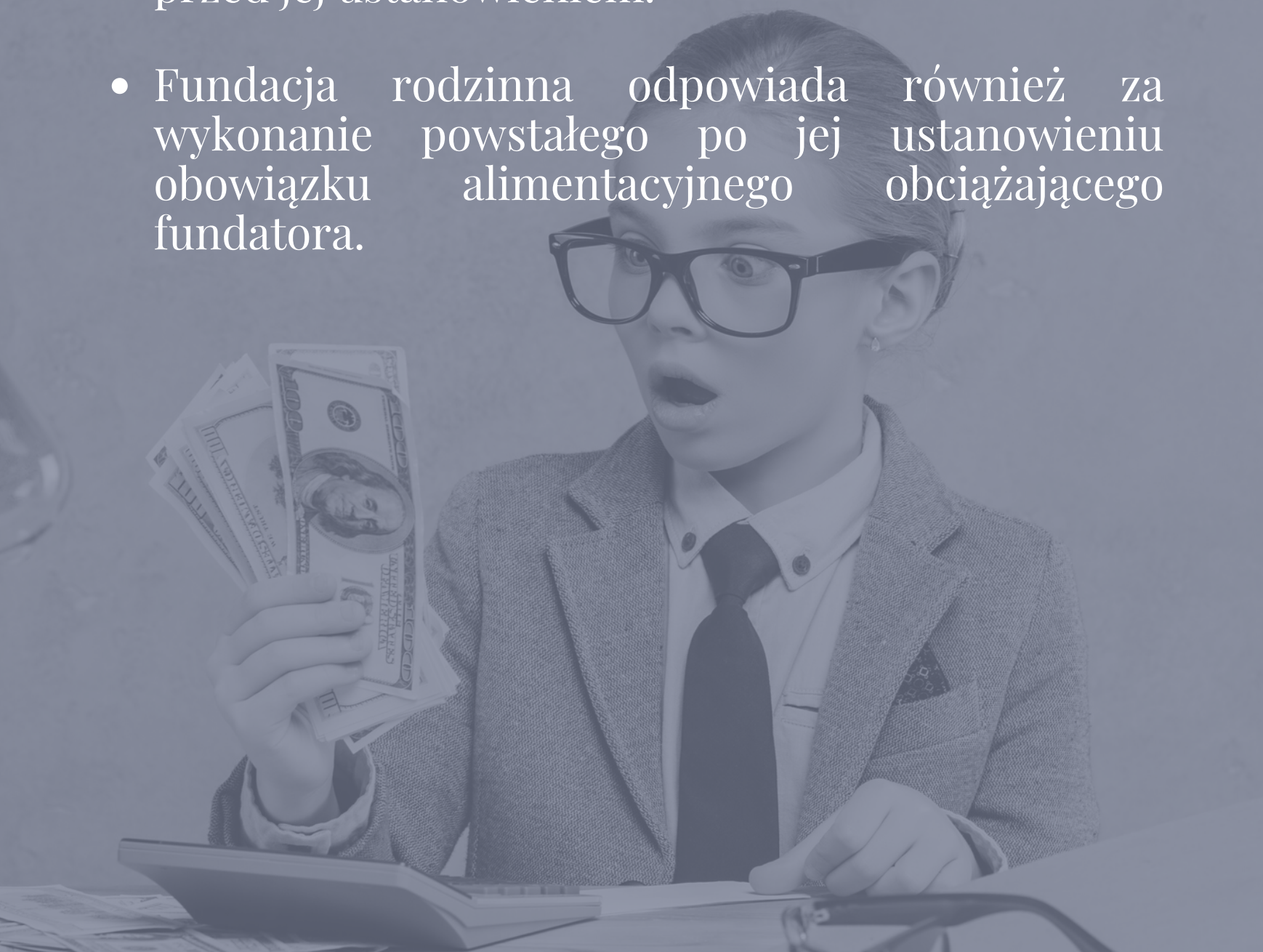

Jeśli fundacja rodzinna będzie prowadzić działalność gospodarczą, zostanie utworzona struktura holdingowa, w której na samej górze będzie fundacja rodzinna i jeśli fundacja będzie zatrudniała pracowników, będzie posiadała biuro, to koszty mogą być takie, jak przy prowadzeniu spółki.

FUNDACJA RODZINNA JAKO ZABEZPIECZENIE MAJĄTKU

- Fundacja rodzinna odpowiada **solidarnie z fundatorem** za jego zobowiązania powstałe przed jej ustanowieniem.

- Fundacja rodzinna odpowiada również za wykonanie powstałego po jej ustanowieniu obowiązku alimentacyjnego obciążającego fundatora.

Przykład nr 2

Fundator wnosi do fundacji rodzinnej, wraz z jej założeniem, dom w którym mieszka oraz akcje spółki X S.A. Po założeniu fundacji zakłada działalność gospodarczą i popada w długi. Jednocześnie fundator przed założeniem fundacji spowodował wypadek w wyniku którego poszkodowana poniosła trwały uszczerbek na zdrowiu.

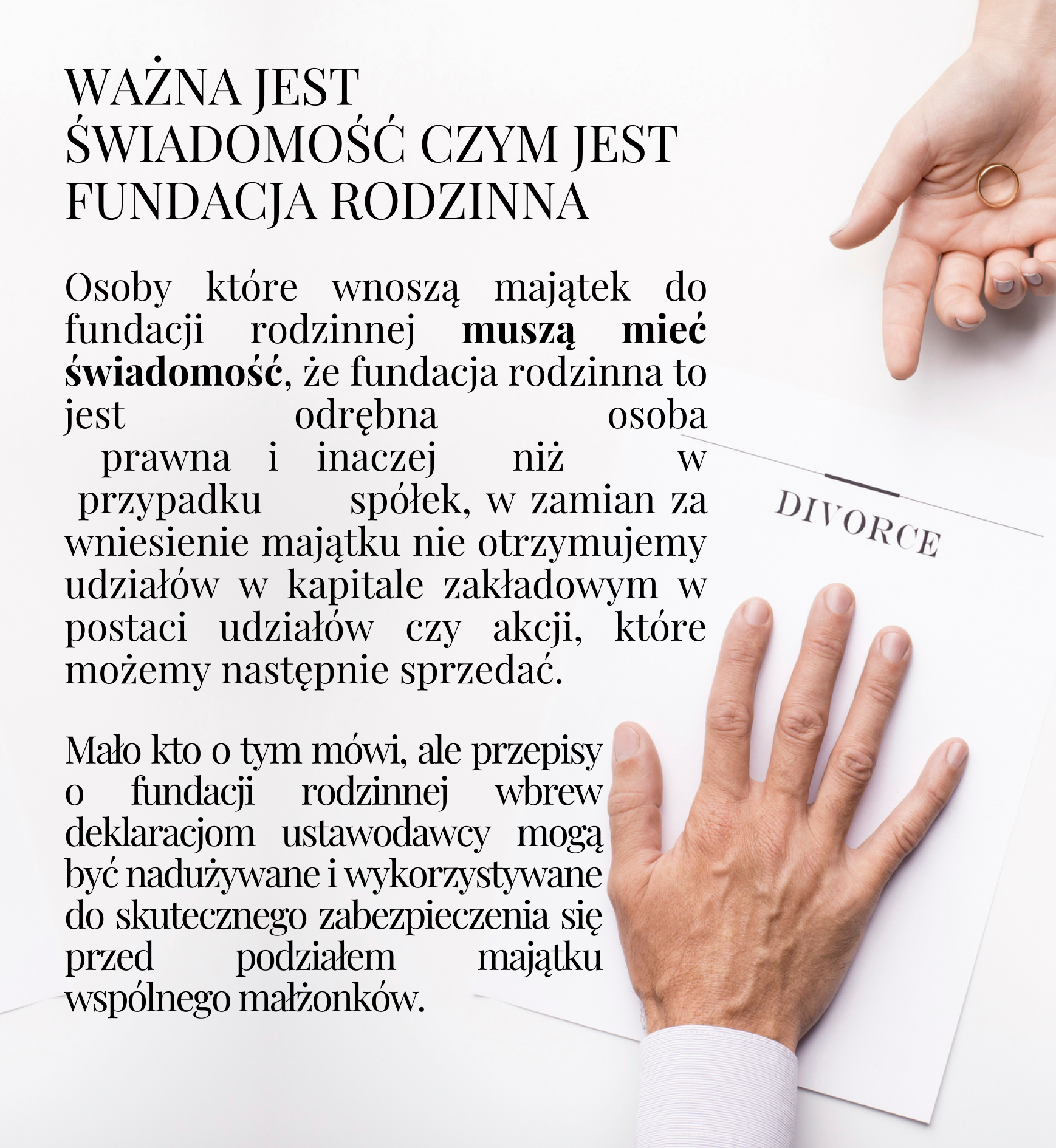
Wierzyciele fundatora z działalności gospodarczej mogą prowadzić egzekucję jedynie do majątku fundatora, a nie majątku fundacji rodzinnej.

Natomiast osoba, która poniosła szkodę w wyniku wypadku spowodowanego przez fundatora przed założeniem fundacji może dochodzić swoich roszczeń również z majątku fundacji rodzinnej do wartości mienia wniesionego przez fundatora według stanu z chwili wniesienia, a według cen w chwili zaspokojenia.

WAŻNA JEST ŚWIADOMOŚĆ CZYM JEST FUNDACJA RODZINNA

Osoby które wnoszą majątek do fundacji rodzinnej **muszą mieć świadomość**, że fundacja rodzinna to jest odrębna osoba prawna i inaczej niż w przypadku spółek, w zamian za wniesienie majątku nie otrzymujemy udziałów w kapitale zakładowym w postaci udziałów czy akcji, które możemy następnie sprzedać.

Mało kto o tym mówi, ale przepisy o fundacji rodzinnej wbrew deklaracjom ustawodawcy mogą być nadużywane i wykorzystywane do skutecznego zabezpieczenia się przed podziałem majątku wspólnego małżonków.

Przykład nr 3

1. Małżeństwo mające wspólność majątkową, po 10 latach małżeństwa, kiedy interesy zaczynają wchodzić na większą skalę, decydują się na wniesienie nieruchomości i akcji w rodzinnej spółce do fundacji rodzinnej.

2. Żona jest przekonywana przez męża, żeby to on został fundatorem, który będzie zarządzać fundacją tak, jak zarządza firmą. W statucie fundacji zostaje określone, że majątek otrzymają i będą nim zarządzały w przyszłości ich wspólne dzieci.

3. Małżeństwo po kolejnych 15 latach małżeństwa decyduje się na rozwód i okazuje się, że w sprawie o podział majątku nie ma co dzielić, bo wszystko jest w fundacji rodzinnej, a żonie co najwyższej przysługuje roszczenie alimentacyjne.

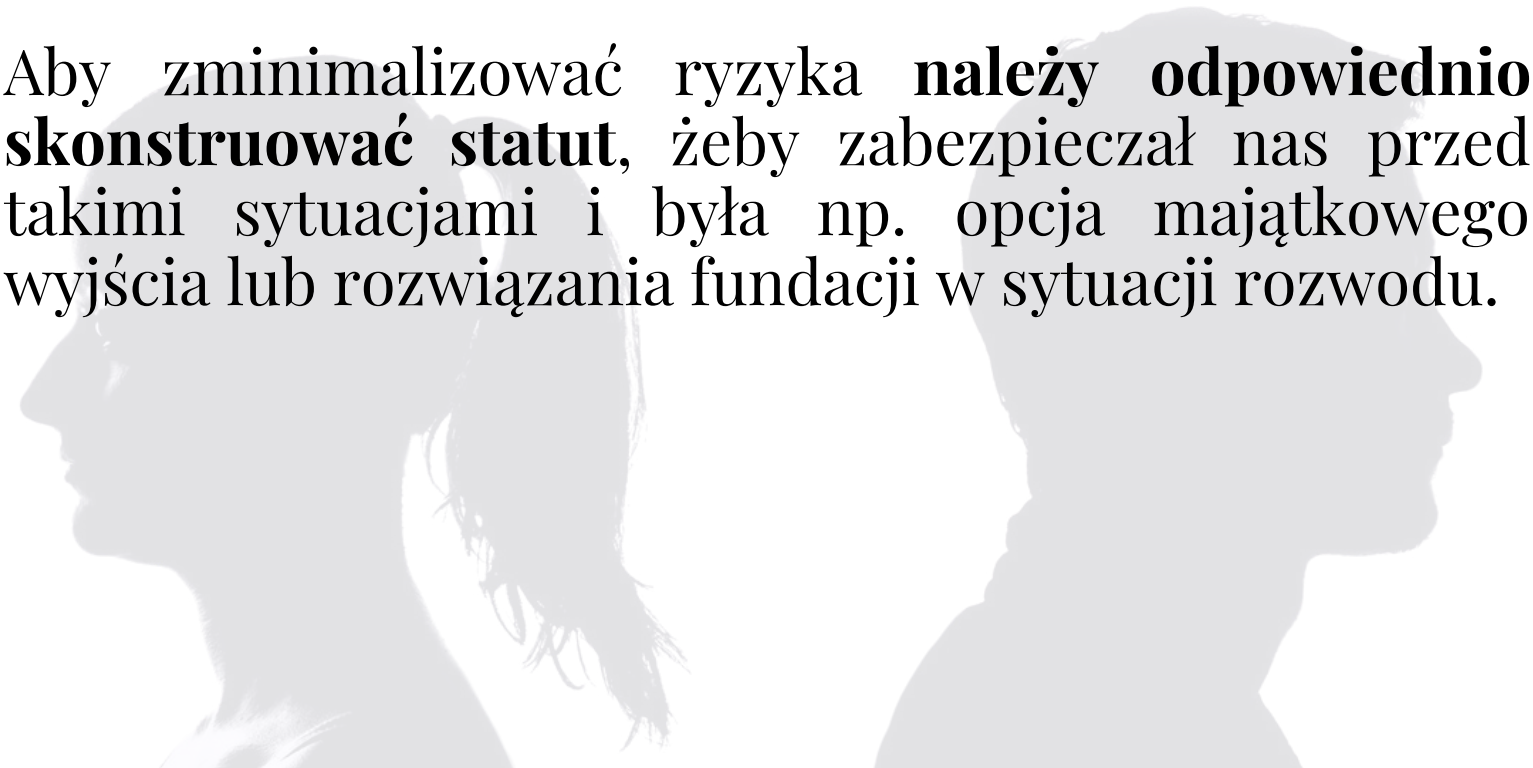
4. Następnie mąż zmienia statut fundacji rodzinnej i okazuje się, że majątek zostaje przekierowany na dzieci z kolejnego małżeństwa.

Dzieciom z pierwszego małżeństwa nie przysługuje nawet zachowek, tymczasem przed wniesieniem nieruchomości i akcji majątek był wspólny obojga małżonków.

W sytuacji natomiast, gdy majątek nie zostałby wniesiony do fundacji rodzinnej, ale znajdowałaby się w majątku wspólnym, w sprawie o podział majątku podlegałyby nieruchomości oraz akcje.

Dlatego decydując się na fundację rodzinną, która ma wiele zalet trzeba być świadomym ewentualnych zagrożeń, które niesie.

Aby zminimalizować ryzyka **należy odpowiednio skonstruować statut**, żeby zabezpieczał nas przed takimi sytuacjami i była np. opcja majątkowego wyjścia lub rozwiązania fundacji w sytuacji rozwodu.

PRZEWODNIK PO

FUNDACJACH RODZINNYCH

Wojciech Bokina

partner, radca prawny,
doradca restrukturyzacyjny

Wojciech od kilkunastu lat zajmuję się sprawami majątkowymi małżonków oraz uczestniczył w licznych procesach sukcesyjnych. Istotną częścią jego praktyki są spory wspólników, w tym spory w największych spółkach rodzinnych w Polsce. Doświadczanie te pozwala na zaproponowanie mechanizmów chroniących majątek rodzinny przed paraliżem związanym ze sporem o spółki rodzinne. Wojciech specjalizuje się również w prowadzeniu spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych.

Autor wielu publikacji z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego oraz współautor komentarza do ustawy o fundacji rodzinnej, który ukaże się nakładem wydawnictwa C.H. Beck.

KLIKNIJ BY ZOBACZYĆ WIĘCEJ:

Ster na PRAWO, odcinek 2:
Fundacja rodzinna - nowość w polskim prawie

Ster na PRAWO, odcinek 2:
Fundacja rodzinna - nowość w polskim prawie

bbs-legal.pl
BIO i video business-card Wojciecha

Brysiewicz
Bokina
Sakławski
KANCELARIA PRAWNA